

Kohtuasi C-922/19**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

17. detsember 2019

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Hoge Raad der Nederlanden (Madalmaade kõrgeim kohus)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

13. detsember 2019

Kassatsioonkaebuse esitaja:

Stichting Waternet

Vastustaja kassatsioonimenetluses:

MG

Põhikohtuasja ese

Põhikohtuasi puudutab vee-ettevõtja Stichting Waternet (edaspidi „Waternet“) ja elukohta vahetanud füüsilise isiku MG vahelist kohtuvaidlust, mille ese on küsimus, kas Waterneti tehtud veetarnet saab pidada tellimata asja saatmiseks (edaspidi „inertsmüük“), ja kui see on nii, siis kas sellest tulenevalt ei ole MG-l tekkinud maksekohustust.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Käesolev ELTL artikli 267 alusel esitatud eelotsusetaotlus käsitleb esiteks küsimust, kuidas tõlgendada direktiivi 97/7/EÜ artiklit 9 ja direktiivi 2011/83/EL artiklit 27 koosmõjus direktiivi 2005/29/EÜ artikli 5 lõikega 5 ja I lisa punktiga 29, eelkõige kuidas tõlgendada mõistet „(vee) inertsmüük“. Sellist tarnet peetakse keelatud ebaausaks kaubandustavaks. Teiseks on küsimus selles, kas viidatud direktiivisätteid takistavad lugeda lepingut sõlmituks.

Eelotsuse küsimused

1. Kas direktiivi 97/7/EÜ artiklit 9 ja direktiivi 2011/83/EL artiklit 27 tuleb koosmõjus direktiivi 2005/29/EÜ artikli 5 lõikega 5 ja I lisa punktiga 29 tõlgendada nii, et tegemist on vee inertsmüügiga viidatud sätete tähenduses, kui vee-ettevõtja kaubandustava seisneb järgmises:

(i) vee-ettevõtjal on seaduse alusel a) ainupädevus ja kohustus tagada ühisveevärgi kaudu oma tegevuspiirkonnas varustamine veega, b) kohustus teha asjaomase taotluse esitanud isikutele pakkumus ühisveevärgiga liitumiseks ja nende varustamiseks veega;

(ii) vee-ettevõtja säilitab tarbija korteri ühendatuse ühisveevärgiga, mis oli olemas enne tarbija elamaasumist korterisse, millest tulenevalt on veetorud tarbija korteris surve all ja tarbija saab pärast aktiivse ja teadliku toiminguga tegemist – nimelt keerates lahti veekraani või tehes sellega samaväärse toiminguga – vajaduse korral võtta vett, seda ka pärast teatamist, et ta ei soovi sõlmida veevarustuslepingut, ja

(iii) vee-ettevõtja esitab arve, kuivõrd tarbija on aktiivse ja teadliku toiminguga tegemise kaudu vett realselt võtnud, kusjuures rakendatud tasumäärad on kulupõhised, läbipaistvad ja mittediskrimineerivad ning alluvad avaliku sektori kontrollile?

2. Kas direktiivi 97/7/EÜ artikkel 9 ja direktiivi 2011/83/EL artikkel 27 koosmõjus direktiivi 2005/29/EÜ artikli 5 lõikega 5 ja I lisa punktiga 29 takistavad eeldamast, et vee-ettevõtja ja tarbija vahel on sõlmitud veevarustusleping, kui (i) tarbija – samamoodi nagu Madalmaade keskmine tarbija – teab, et vee tarnimisel tekivad kulud, (ii) sellegipoolest tarbib tarbija vett korrapäraselt pikema aja vältel, (iii) tarbija jätkab vee tarbimist ka siis, kui ta on saanud vee-ettevõtjalt tervituskirja, arved ja meeldetuletused, ja (iv) pärast seda, kui kohus on andnud loa lõpetada korteri varustamine veega, teatab tarbija oma soovist sõlmida vee-ettevõtjaga ikkagi leping?

Viidatud liidu õigusnormid

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 1997. aasta direktiiv 97/7/EÜ tarbijate kaitse kohta sidevahendi abil sõlmitud lepingute korral (EÜT 1997, L 144, lk 19; ELT eriväljaanne 15/03, lk 319; edaspidi „direktiiv 97/7/EÜ“): põhjendus 16, artiklid 9 ja 14

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiiv 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/450/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 97/7/EÜ, 98/27/EÜ ja 2002/65/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004

(ebaausate kaubandustavade direktiiv, ELT 2005, L 149, lk 22 edaspidi „direktiiv 2005/29/EÜ“): põhjendused 6, 7 ja 17; artiklid 5–9 ja artikkel 15; I lisa punkt 29

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta direktiiv 2011/83/EL tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ (ELT 2011, L 304, lk 64; edaspidi „direktiiv 2011/83/EL“): põhjendus 60; artiklid 3, 4 ja 27

Viidatud riigisiseseid õigusnormid

Tsiviilseadustik (Burgerlijk Wetboek, edaspidi „BW“): artikli 7:7 lõige 2 (varasem redaktsioon), artikli 7:7 lõige 2 (uus redaktsioon)

18. juuli 2009. aasta seadus, milles on sätestatud vee tootmise ja turustamise uued eeskirjad ja ühisveevärgi korraldus (Wet van 18 juli 2009, houdende nieuwe bepalingen met betrekking tot de productie en distributie van drinkwater en de organisatie van de openbare drinkwatervoorziening, edaspidi „veeseadus“): artiklid 1, 3, 4, 5, 8, 9 ja 10–13

Taristu- ja keskkonnaasjade riigisekretäri 17. aprilli 2012. aasta määrus nr IENM/BSK-2012/14677, milles on sätestatud väiketarbijate veega varustamise lõpetamise eeskirjad (Regeling van de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu, van 17 april 2012, nr. IENM/BSK-2012/14677, houdende regels met betrekking tot het afsluiten van kleinverbruikers van drinkwater): artiklid 2, 3, 4 ja 6

23. mai 2011. aasta otsus, milles on sätestatud vee tootmise ja turustamise eeskirjad ja ühisveevärgi korraldus (Besluit van 23 mei 2011, houdende bepalingen inzake de productie en distributie van drinkwater en de organisatie van de openbare drinkwatervoorziening)

Taristu- ja keskkonnaasjade riigisekretäri 14. juuni 2011. aasta määrus nr BJZ2011046947, mis sisaldab rakendussätteid seoses teatavate vett, kuuma vett ja tarbevett puudutavate küsimustega (Regeling van de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu van 14 juni 2011, nr. BJZ2011046947 houdende nadere regels met betrekking tot enige onderwerpen inzake de voorziening van drinkwater, warm tapwater en huishoudwater)

Asjaolude ja põhikohtuasja lühikokkuvõte

- 1 Madalmaades on tavaks, et kui tarbija kolib elukohast ära, siis ei lõpetata (kohe) korteri varustamist veega, seda ka siis mitte, kui korterist lahkuv isik on vee-ettevõtjaga sõlmitud lepingu üles öelnud ja korterisse elama asuv isik ei ole vee-ettevõtjaga lepingut (veel) sõlminud. Kõnealune tava tuleneb muu hulgas vee-

ettevõtja seadusjärgsest kohustusest hoida ära tarbija väljajäämine ühisveevärgisüsteemist.

- 2 MG asus 2012. aasta septembris elama Amsterdamis asuvasse korterisse (edaspidi „korter“). Korterrisse kolides ei võtnud ta ennast vee-ettevõtja Waternet juures (Waternet on ettevõtja, kellel on veeseaduse alusel ainupädevus tagada ühisveevärgi kaudu veevarustus Amsterdami piirkonnas) uue elanikuna arvele ja korteri eelmine elanik ei võtnud ennast vee-ettevõtja juures arvelt maha. Waternet varustas kõnealust korterit veega.
- 3 Kuni 1. jaanuarini 2014 tarnitud vee kohta esitatud arved tasus korteri eelmine elanik.
- 4 Waternet saatis 12. novembril 2014 MG-le niinimetatud tervituskirja.
- 5 Alates 18. novembrist 2014 saatis Waternet MG-le arved vee eest, mida ta oli tarninud alates 1. jaanuarist 2014.
- 6 MG ei tasunud Waterneti arveid ajavahemikul 1. jaanuarist 2014 kuni 18. novembrini 2016 tarnitud vee eest.
- 7 Waternet esitas Rechtbank Amsterdam Kantonrechter'ile (Amsterdami esimese astme kantonikohtunik) MG vastu hagi, nõudes eelkõige tarnitud vee eest esitatud arvete tasumist. Kantonrechter (kantonikohtunik) jättis hagi 4. novembri 2016. aasta otsusega rahuldamata.
- 8 Waternet esitas kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse Gerechtshof Amsterdamile (Amsterdami apellatsioonikohus). Waternet palus 4. novembri 2016. aasta otsus tühistada ja mõista MG-lt ajavahemikul 1. jaanuarist 2014 kuni 18. novembrini 2016 tarbitud vee eest välja 283,79 eurot, millele lisandub seadusjärgne viivis ja sissenõudmiskulud. Gerechtshof Amsterdam (Amsterdami apellatsioonikohus) jättis 10. aprilli 2018. aasta otsusega Kantonrechteri (kantonikohus) otsuse muutmata.
- 9 Seepeale esitas Waternet kassatsioonkaebuse Hoge Raad der Nederlandenile (Madalmaade kõrgeim kohus, edaspidi „eelotsusetaotluse esitanud kohus“).

Põhikohtuasja poolte peamised argumendid

- 10 MG väidab sisuliselt, et ta ei ole Waternetiga lepingut sõlminud ja Waternet tarnis talle vett, kuigi ta ei olnud seda tellinud.
- 11 Waternet väidab esiteks, et Gerechtshof Amsterdamil (Amsterdami apellatsioonikohus) on väär õiguslik arusaam mõistest „inertsmüük“ BW artikli 7:7 lõike 2 (uus redaktsioon) tähenduses. „Inertsmüügiga“ ei ole tegemist, kui tarbija, kelle puhul saab eeldada, et tal esineb enda korteris vajadus vee järele, teeb ise vee võtmise otsuse, tuginedes vee-ettevõtja seadusjärgsele kohustusele

tagada tarbija ühendatus ühisveevärgiga ja veevarustus. Nii on see igal juhul Madalmaades, kus vee-ettevõtja on monopoolses seisundis turul, kus kehtivad reguleeritud tasumäärad ja ei esine turujõude, mistõttu ei saa põhimõtteliselt tegemist olla agressiivse kauplemistavaga. Peale selle on oluline, et vee-ettevõtjal ei ole reaalselt võimalust vee kasutamist takistada. Lisaks ei ole BW artikli 7:7 lõige 2 (varasem redaktsioon) kohaldatav vee tarnele ja ei takista lugeda lepingut sõlmituks vee tarbimise alusel.

- 12 Teiseks väidab Waternet, et Gerechtshof Amsterdam (Amsterdami apellatsioonikohus) järeldas väärtalt, et Waterneti ja MG vahel ei olnud lepingut sõlmitud. Gerechtshof Amsterdam (Amsterdami apellatsioonikohus) ei võtnud arvesse, et (i) MG teadis, et vett ei tarnita tasuta, (ii) sellegipoolest tarbis MG korrapäraselt vett peaaegu nelja aasta vältel, (iii) MG jätkas vee tarbimist ka siis, kui ta oli saanud Waternetilt tervituskirja ja seejärel arved ning meeldetuletused, ja (iv) pärast seda, kui kohus oli andnud loa lõpetada korteri varustamine veega, teatas MG oma soovist sõlmida vee-ettevõtjaga ikkagi leping.

Eelotsusetaotluse põhjenduse lühikokkuvõte

Esimene küsimus

- 13 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et ta peab hindama, kas Waterneti kaubandustava on ebaaus, kuna tegemist on vee inertsmüügiga.
- 14 Selline inertsmüük on keelatud vastavalt BW artikli 7:7 lõikele 2 (varasem redaktsioon), mis on asjakohane ajavahemikku 1. jaanuarist 2014 kuni 12. juunini 2014 hõlmava Waterneti nõude hindamisel, ja vastavalt BW artikli 7:7 lõikele 2 (uus redaktsioon), mis on asjakohane ajavahemikku alates 13. juunist 2014 hõlmava Waterneti nõude hindamisel. Inertsmüük on keelatud ka vastavalt direktiivi 2005/29/EÜ artikli 5 lõikele 5 ja I lisa punktile 29, direktiivi 97/7/EÜ artiklile 9 ja direktiivi 2011/83/EL artiklile 27.
- 15 Kõnealust vee inertsmüüki iseloomustavad järgmised tunnused:
- 1) Waternetil on seaduse alusel ainupädevus ja kohustus tagada oma tegevuspiirkonnas ühisveevärgi kaudu varustamine veega;
 - 2) Waternetil on seaduse alusel kohustus teha asjaomase taotluse esitanud isikutele pakkumus ühisveevärgiga liitumiseks ja nende varustamiseks veega;
 - 3) Waternet säilitas MG korteri olemasoleva ühendatuse ühisveevärgiga. Sellest tulenevalt oli asjaomase korteri veetorudes endiselt surve ja MG sai soovi korral võtta vett, seda ka pärast teatamist, et ta ei soovi veevarustuslepingut sõlmida, ja

- 4) Waternet esitas MG-le võetud vee eest arve seaduses reguleeritud tasumäärade alusel.
- 16 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et küsimusele, kas tegemist on vee inertsmüügiga, tuleb tema esialgse seisukoha põhjal vastata eitavalt. Nimelt ei kahjusta Waterneti kauplemistava keskmise tarbija majandushuvi vahetult ega piira tarbija tegevusvabadust seoses vee võtmisega. Samuti ei ole tegemist Waterneti seaduslikult tegutsevate konkurentide majandushuvide kaudse kahjustamisega, kuna veevarustuse sektoris ei tegutse Madalmaades vabu turujõude ega esine konkurentsi. Kõnealune tarne ei ole seega kaubandustava, mis direktiivi 2005/29/EÜ mõtte kohaselt peaks olema keelatud.
- 17 Käesolev kohtuasi erineb olulistest punktides mõiste „inertsmüük“ tõlgendamist puudutavast juhtumist, milles tegi Euroopa Kohus 13. septembri 2018. aasta otsuse Wind Tre ja Vodafone Italia (C-54/17 ja C-55/17, EU:C:2018:710). Madalmaade tarbijal ei ole nimelt valikuvabadust seoses vee-ettevõtjaga, tarbijale esitatakse arve vaid aktiivse ja teadliku toiminguga tegemise korral ja Madalmaade keskmisele tarbijale on teada, et vee tarnimisel tekivad kulud. Järelikult ei ole viidatud Euroopa Kohtu otsus käesolevas kohtuasjas asjakohane.

Teine küsimus

- 18 Peale selle soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas viidatud direktiivisätteid takistavad lugeda lepingut Waterneti ja MG vahel sõlmituks.
- 19 MG-le oli teada, et vee tarnimisel tekivad kulud; sellegipoolest tarbis ta vett korrapäraselt peaaegu nelja aasta vältel ja jätkas vee tarbimist ka siis, kui ta oli saanud Waternetilt tervituskirja ja seejärel arved ning meeldetuletused, ja pärast seda, kui kohus oli andnud loa lõpetada korteri varustamine veega, teatas ta oma soovist sõlmida vee-ettevõtjaga ikkagi leping.